CYNGOR SIR *POWYS* COUNTY COUNCIL

PENDERFYNIAD WEDI'I DDIRPRWYO I AELOD PORTFFOLIO
gan
Y CYNGHORYDD SIROL MYFANWY ALEXANDER
(AELOD PORTFFOLIO DYSGU A'R IAITH GYMRAEG)
Dyddiad: Mai 2018

AWDUR YR ADRODDIAD: Swyddog Iaith Gymraeg

TESTUN: Strategaeth Hybu'r Gymraeg

ADRODDIAD ER: Penderfyniad

---

1. Crynodeb

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a Safonau'r Gymraeg yn gosod gofyniad statudol ar Gyngor Sir Powys i ddarparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg, i ystyried effaith ei wasanaethau a'i bolisiau ar y Gymraeg, ac i hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg o fewn ei ardal.

Derbyniodd y Cyngor Hysbysiad Cydymffurfio Safonau'r Gymraeg ym mis Medi 2015, ac fe gytunodd y Cabinet arno yn Ionawr 2016. Daeth y Safonau i rym ar 30 Mawrth 2016.

O fewn yr Hysbysiad Cydymffurfio, mae'r adran ar Safonau Hybu'r Gymraeg yn cynnwys Safon i lunio Strategaeth Hybu'r Gymraeg, fel a ganlyn;

<u>Safon 145</u>
Rhaid ichi lunio, a chyhoeddi ar eich gwefan, strategaeth 5 mlynedd sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu mynd ati i hybu'r Gymraeg ac i hwyluso defnyddio'r Gymraeg yn ehangach yn eich ardal; a rhaid i'r strategaeth gynnwys (ymysg pethau eraill) –
(a) targed (yn nhermau canran y siaradwyr yn eich ardal) ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg yn eich ardal erbyn diwedd y cyfnod o 5 mlynedd o dan sylw, a
(b) datganiad sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cyrraedd y targed hwnnw; a rhaid ichi adolygu'r strategaeth a chyhoeddi fersiwn ddiwygiedig ohoni ar eich gwefan o fewn 5 mlynedd i ddyddiad cyhoeddi'r strategaeth (neu i ddyddiad cyhoeddi fersiwn ddiwygiedig ohoni).

Fel nofer o ardaloedd awdurdodau lleol eraill Cymru, gwelodd Powys ostyngiad yn nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg, o25,798 neu 21.1% o boblogaeth y sir yn 2001, i 23,990 neu 18.6% o'r boblogaeth yn ôl Cyfrifiad 2011. Mae'r darlun cyffredinol hwn yn debyg iawn i un Cymru gyfan, a welodd ostyngiad o 20.8% yn 2001 i 19% yn 2011, ac yn gyson â'r hyn a welwyd mewn ardaloedd eraill, megis Ynys Môn, Conwy, Sir Benfro a Chastell-nedd Port Talbot.

Mae'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg arfaethedig, sydd i'w gweld yn Atodiad A, yn amlinellu 6 maes gweithredu allweddol i hyrwyddo'r Gymraeg, gyda chamau gweithredu ym mhob un sy'n cyd-fynd â'r 3 thema strategol a ddynodwyd o fewn strategaeth Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru, sef a) cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg; b) cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg; ac c) creu amodau ffafriol i'r iaith Gymraeg ffynnu.

Mae'r 6 maes gweithredu allweddol fel a ganlyn;

1. Cynllunio a Pholisi Iaith
2. Normaleiddio
3. Addysg
4. Pobl
5. Cefnogi
6. Hawliau

Targed y Cyngor trwy'r Strategaeth hon, a'r strategaethau fydd yn ei dilyn yw cyfrannu tuag at darged Llywodraeth Cymru o sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn y flwyddyn 2050. I gyflawni hynny, rhaid bod traean o boblogaeth Powys yn siarad Cymraeg erbyn 2050.

Targed y Strategaeth hon fydd adfer canran y siaradwyr Cymraeg ym Mhowys i o leiaf lefel Cyfrifiad 2001, sef 21.1%.

2. Cynnig

Mabwysiadu'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg arfaethedig, sydd i'w gweld yn Atodiad A, i greu amodau ffafriol ar gyfer cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a'r defnydd o'r Gymraeg ym Mhowys

3. Dewisiadau a Ystyriwyd / Sydd ar Gael

D/B

4. Y Dewis a Ffefrir a'r Rhesymau

Fel uchod

5. Asesiad Effaith

5.1	A oes angen asesiad effaith?	Oes
5.2	Os felly, a yw wedi'i atodi?	Ydi

6. Cynllun Gwella Corfforaethol

Bydd y cynnig yn cefnogi llesiant, trwy annog rhagor o gyfleoedd cymdeithasol trwy gyfrwng y Gymraeg, a chysylltu siaradwyr Cymraeg trwy dechnoleg, ac yn cryfhau sgiliau, gan baratoi pobl ar gyfer cyfleoedd gwaith dwyieithog.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor lunio Strategaeth Hybu'r Gymraeg o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a Safonau'r Gymraeg. Byddai peidio â gwneud hynny yn golygu methiant i gydymffurfio â'r Safonau, gan olygu y gallai'r Cyngor wynebu Ymchwiliad Safonau'r Gymraeg, fyddai'n cael ei gynnal gan Gomisiynydd y Gymraeg, gan arwain at ddifrod i enw da'r awdurdod, ynghyd â chosb ariannol bosibl.

7. <u>Aelod(au) Lleol</u>

D/B

8. <u>Gwasanaethau Rheng Flaen Eraill</u>

A yw'r argymhelliad yn cael effaith ar wasanaethau eraill sy'n cael eu cynnal gan y Cyngor neu ar ran y Cyngor? Nac Ydi

Os felly, rhowch eu sylwadau

9. Cyfathrebu

A yw'r Adran Gyfathrebu wedi gweld yr adroddiad? Ydi

A oes sylwadau ganddynt? Os felly, rhowch y sylwadau yma.

10. <u>Gwasanaethau Cefnogi (Cyfreithiol, Cyllid, Eiddo Corfforaethol, AD, TGH, Gwasanaethau Busnes)</u>

10.1 Cyfreithiol: Gellir cefnogi'r cynnig o safbwynt cyfreithiol.

10.2 Cyllid: Rydym wedi nodi cynnwys yr adroddiad a dylai unrhyw adnoddau ychwanegol sydd eu hangen ddod o gyllideb bresennol yr Iaith Gymraeg.

11. <u>Craffu</u>

A yw'r adroddiad hwn wedi cael ei graffu? Na

Os felly, nodwch pa fersiwn a dyddiad craffu ar yr adroddiad?
Nodwch y sylwadau.
Pa newidiadau a wnaed ers y dyddiad Craffu, ac esboniwch pam fod yr argymhellion Craffu wedi'u derbyn neu wrthod?

12. Swyddogion Statudol

12.1 Mae Cyfreithiwr y Cyngor (Swyddog Monitro) wedi rhoi sylwadau fel a ganlyn: "Nodaf y sylwadau cyfreithiol ac nid oes gennyf unrhywbeth i'w ychwanegu at yr adroddiad."

12.2 Mae Pennaeth y Gwasanaethau Ariannol (Dirpwy Swyddog Adran 151) yn nodi'r sylwadau Cylli.

13. Diddordebau'r Aelodau

Nid yw'r Swyddog Monitro'n ymwybodol o unrhyw ddiddordebau penodol allai godi mewn perthynas â'r adroddiad hwn. Os oes gan yr Aelod Portffolio ddiddordeb, dylid cwmblhau'r hysbysiad perthnasol a chyfeirio'r mater at y Cabinet er penderfyniad.

Argymhelliad:	**Rheswm am yr Argymhelliad:**
Mabwysiadu'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg arfaethedig, fel y nodir yn Atodiad A i'r adroddiad hwn	I greu amodau ffafriol ar gyfer cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a'r defnydd o'r Gymraeg ym Mhowys, ac i sicrhau cydymmfuriaeth â Safonau'r Gymraeg

Polisi(au) Perthnasol:			
O fewn Polisi:	**Y**	**O fewn y Gyllideb:**	**Y**

Aelod(au) Lleol Perthnasol:	**D/B**

Person(au) i weithredu'r Penderfyniad:	**Swyddog Iaith Gymraeg**
Dyddiad ar gyfer gweithredu'r penderfyniad:	**Mai 2018**

Swyddog Cyswllt:	Bedwyr Fychan
Ffôn:	01597 826126
E-bost:	bedwyr.fychan@powys.gov.uk

Background Papers used to prepare Report: